

Kącik ortograficzny

Zachęcamy do częstego odwiedzania

Pisownia wyrazów z „ó” i „u”

Ó piszemy

gdy w innych formach tego wyrazu lub w wyrazach pokrewnych wymienia się na: "o", "a" lub "e"

obóz - obozy, skrócić - skracać, szósty - sześć

w wyrazach zakończonych na na "-ów", "-ówka", "-ówna"

Kraków, główka, Krukówna

wyjątki: skuwka, wsuwka, zasuwka

na początku niektórych wyrazów

ósmy, ów, ówczesny

U piszemy

na początku wyrazu

ulica, urodziny, umieć

na końcu wyrazu

emu, sklepu, samolotu

w czasownikach zakończonych na "-uję", "-ujesz" itp.

pilnuję, kupuję, malujesz

w zakończeniach rzeczowników typu "-unek", "-ulec", "-usz", "-uszek", "-uchna", "-un", "-unka" itp.

podarunek, hamulec, kapelusz, dzbanuszek, babunia, biegun, opiekunka

Pisownia wyrazów z „ch” i „h”

Ch piszemy

gdy wymienia się na "sz", "s", "ś (si)"

cicho - cisza, głuchy - głusi

po spółgłosce "s"

schronisko, schudnąć, schody

na końcu wyrazu

duch, strach, słuch, dach

wyjątek: druh

H piszemy

gdy wymienia się na "g", "z", "ż"

wahać się - waga, błahy - błazen, druh - drużyna

po spółgłosce "z"

zharmonizować, zharowany

Pisownia wyrazów z „rz” i „ż”

Rz piszemy

w środku wyrazów, gdy wymienia się na **r**

morze - morski, dworzec - dworca, wierzy - wiara

w zakończeniach "**-arz**", "**-erz**"

kalendarz, twarz, rycerz, pasterz

w zakończeniach "**-mistrz**", "**-mierz**"

zegarmistrz, harcmistrz, kątomierz, Sandomierz

po spółgłoskach **b, ch, d, g, j, k, p, t, w**

przysięga, brzuch, trzask, grzmot

wyjątki: pszczoła, pszenica, bukszpan, kształt, wykształcenie

Reguła ta nie dotyczy wyrazów, w których zamiast "w" słychać "f"

wszędzie, wszystko, pierwszy

*W zakończeniach przymiotników w stopniu wyższym i najwyższym, a także w wyrazach od nich utworzonych piszemy zawsze "**sz**" niezależnie od poprzedzającej spółgłoski*

lepszy - najlepszy, grubszy - najgrubszy

Ż piszemy

w środku wyrazów, gdy wymienia się na **g, dz, h, s, z, ź, zi**

książka - księga, boży - boski, wożą - wozić

po spółgłoskach **l, ł, r, n**

łżejszy, małżeństwo, drzeć, aranżacja

Pisownia wielkiej i małej litery

Wielką literą piszemy

początek wypowiedzenia (zdania lub równoważnika zdania)

Cudownie. Jedziemy na wakacje.

imiona i nazwiska ludzi, imiona zwierząt, bohaterów literackich i filmowych, postaci z gier komputerowych itp.

Karolina Kowalska, Burek, Baba-Jaga, Koziołek Matolek

nazwy geograficzne: kraje, miasta, regiony, dzielnice, rzeki

Polska, Łuków, Małopolska, Nowa Huta, Skawa

nazwy mieszkańców planet, kontynentów i krajów

Marsjanin, Azjata, Chińczyk

Nazwy mieszkańców miast piszemy **małą literą**.

gdańszczanin, wadowiczanie

pierwszy wyraz w tytułach różnych dzieł: książek, obrazów, utworów muzycznych, filmów itp.

"W pustyni i w puszczy", "Epoka lodowcowa"

wszystkie wyrazy w tytułach czasopism (prócz spójników i przyimków)

"Wiedza i Życie"

Jeśli tytuł czasopisma nie odmienia się w zdaniu, wszystkie wyrazy oprócz pierwszego zapisujemy **małą literą**.

"Żyjmy dłużej"

nazwy świąt

Trzech Króli, Boże Narodzenie

Jednak nazwy obyczajów zapisujemy **małą literą**.

andrzejki

Ze względów uczuciowych wielką literą możemy zaczynać wyrazy pisane zazwyczaj **małą literą**, np. w liście lub życzeniach

Kochana Babciu, Dla naszej Pani

Pisownia łączna i rozłączna przeczenia „nie”

Przeczenie nie piszemy łącznie z

rzeczownikami

nieszczęście, nieuwaga

przymiotnikami w stopniu równym

niełatwy, niewierny

przysłówkami w stopniu równym pochodzącymi od przymiotników

nieładnie, niedrogo

imiesłowami przymiotnikowymi

niezauważona, nieugięty

Przeczenie nie piszemy rozłącznie z

czasownikami

nie chciał, nie zrobił

niektóre wyjątki: nienawidzić, niedosłyszeć, niedowidzieć

przymiotnikami i przysłówkami w stopniu wyższym i najwyższym

nie wyższy, nie najprzyjemniej

przysłówkami nie pochodzącymi od przymiotników

nie bardzo, nie dziś

wyjątki: niezbyt, niebawem, nieraz

rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami pochodzącymi od przymiotników w zdaniach zawierających przeciwstawienie

nie róža, ale tulipan; nie szczęście, ale talent

liczebnikami

nie trzy, nie siódmy

zaimkami

nie mój, nie tamten

niektóre wyjątki: nieco, niektóry, niejaki, nieswój

Pisownia zakończeń „ji”, „ii”, „i”

Piszemy -ji

w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku rzeczowników liczby pojedynczej, w których zakończenie "-ja" występuje w mianowniku po spółgłoskach "c", "s", "z"

żaluzji (żaluzja), misji (misja)

w dopełniaczu liczby mnogiej rzeczowników, w których zakończenie "-ja" występuje w mianowniku liczby pojedynczej po spółgłoskach

misji

Piszemy -ii

w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku rzeczowników zakończonych w mianowniku na "ia", gdy wymawiamy "ji"

unii (unia), komedii (komedia)

w dopełniaczu liczby mnogiej rzeczowników zakończonych w mianowniku na "ia", gdy wymawiamy "ji"

unii, komedii

niektóre wyjątki: głębi (głębia), ziemi (ziemia)

Piszemy -i

w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku rzeczowników liczby pojedynczej, w których zakończenie "-ja" występuje w mianowniku po spółgłoskach

zbroi (zbroja), trójki (trójka)

w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku rzeczowników zakończonych w mianowniku na "-ia", gdy wymawiamy "i"

wiśni (wiśnia), bieźni (bieźnia)

w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku rzeczowników zakończonych w mianowniku liczby pojedynczej na "-ea" oraz w odmianie wyrazu "kolej"

idei (idea), kolei (kolej)

Pisownia „en”, „em”, „on”, „om”

Końcówki en, em, on, om piszemy

w wyrazach obcego pochodzenia, tak jak je wymawiamy

kalendarz, stempel, koncert, komputer

rzeczowniki rodzaju męskiego i nijakiego mają w narzędniku liczby pojedynczej końcówkę "-em"

z druhem, z bohaterem

w celowniku liczby mnogiej rzeczowniki wszystkich rodzajów mają końcówkę "-om"

tym stołom, tym dzieciom, tym brzozom

na końcu niektórych czasowników piszemy końcówkę "-em"

jem, rozumiem, umiem

Pisownia „ą” i „ę”

Piszemy ą i ę

gdy wymieniają się na siebie w innych formach tego samego wyrazu lub w wyrazach pokrewnych

dąb, bo dęby; ręka, bo tych rąk

w końcówkach odmiany wyrazów przez przypadki w liczbie pojedynczej

idę polną drogą

na końcu niektórych wyrazów, które są rzeczownikami rodzaju nijakiego

ramię, imię, ciele, ziele

w odmianie większości czasowników, które w bezokoliczniku kończą się na "-ać"

rozpiął (rozpiąć), usnęła (usnąć)

w zakończeniach tych czasowników przed literami "ł" i "l", mimo, że wymawiamy "o" lub "e"

wziął, minął, pchnęła, chlapnęła

w końcówkach czasowników w 1. osobie liczby pojedynczej i 3. osobie liczby mnogiej (czas teraźniejszy i przyszły)

smażę, pokażę, przeczytają, wychowują

